

ЦРНОГОРКА

ЛИСТ ЗА

КЊИЖЕВНОСТ И ПОУКУ.

Уредник:

ЈОВАН ПАМЛОВИЋ.

Број 19.

Ц е т и њ е, 23. Маја 1885.

Година II.

НА СПРОВОДУ

КЊАГИЊИЦЕ МАРИЈЕ.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

Завичају, српске земље

Ти си перивој!

Дедер развиј твоје чари

И вас раскош твој.

Брже бери твоје цв'јеће,
Ружу, карафиљ;
Тужан пут јој већ застпу

Грк пелим п цмиљ.

У сред змје зелениш се,

А сада је Мај,

Сад паранче твоје цвате,

Сад си прави рај.

Цв'јеће бери све сватовско —

В'јенац јој савиј;

Из тисућа. цвијетаках

Мирисе развиј.

А сада ће твога рода

Мајка Књагинња

Милу ћерку дома провест'

Са мора спља.

Е те више походити

Никада неће;

Е је ово Књагинњици

Задње прољеће!

Др. Л. Томановић.

Г Е Т Е

И ЊЕГОВА

НАРОДНА СВИЈЕСТ.

II.

(П а с т а в а в).

— Родно сам се у селу Ковиљу, поред намастира Ковиља, гдје је Јован Рајнх њекад архимандритовао и писао своју „Историју Србов, Болгаров и Хорватова“ 1841 године, на Три Јерарха, у поноћи.

Немој примити за недостатак смјерности, драги пријатељу, ако већ мој долазак на свијет упоредим са рђавим часом великог њемачког pjesника. Није, вјеруј, за то да се уздижем до њега, но само да ти дам што више грађе испитивању и објашњењу њеких појава у човјечијем животу, које се чине врло нејасне, скоро тајанствене.

У опште, ако будем спомињао какве прилике из мога дјетинства које ће се теби чинити сувише ситне, не мисли да је за то што бих ја себи присвајао толики знања, да бих могао с њеким правом захтијевати твоју пажњу и на најмање ситнице из мога живота; но више што мислим да је могуће, ако не сасвим вјероватно, да ћеке не мале из незнатнијег живота помогну објаснити погледје-косте тамије, необјашњене догађаје у много знатнијем животу каквог признатог умног великана.

Гете је, као што сам прича, уписао свијет 23. Августа, у подне, кад је купио дванаест у Француској.

Он у сред жарког лета, ја у сред луте зиме; он у по бјјела дана, ја у по црне ноћи. Он у првоме зорном погледу, обасут најобилатијом свјетлошћу полудневног сунца најјужних, најсрелијих љетних дана, те му је можда и за то било све тако јасно што је у његово вријеме било јасно свјетској науци, и у њеколико још јасније. Геније полуднева није се могао задовољити сутоцним створенима pjesничким, исплетеним пола сучевим зраком пола мјесециним; њему као да је часом постанка било намјештено да обасја и дневно видјело науке, те ту науку умножи, да јој остави у наслијеђе што ће тек потопа покољења научара моћи опијесити и уважити. — Он, тако рећи, размажен свјетлошћу у часу свога постанка те је, можда већ због тога, и у пошљедњи свој час некао: „Mehr Licht!“ —

А ја, дошао на свијет у по онајдуже ноћ, подочечан скоро никаквом другом свјетлошћу, осим блажено-бога сјаја мајчиних очију, дахнуо првим дахом у топлој, паложеној одаји, а на пољу најљућа зима, цича и мећава.

Можда ми је и за то било суђено да проведем свој вијек у борби, посред разних противности и крајности, у непрестаном отимању, у вјечном укритају; и да будем испитивач и проишљетник тога тјелца.

— Но то је, рећи ћеш, само пуста сањарија; колико се њих родило у сред лета, у по дана, на ипак се нијесу примали Гету; а колико ја је њих донило на свијет у сред луте зиме, у по ноћи, на ипак нијесу познатији од тебе.

— Можда имаш право, можда је то само прављење мапте поноћног дјетета. Хајдемо даље.

Одрастао сам у селу, у кући мог ујака, Павла Јовановића, у кући свега нупој, за оно доба и према нашим приликама улазга богатој. Кућу је водила једина преостала најстарија сестра му, Катарина удова Атанасковића, снаха покојног Платона Атанасковића, познатог владице бачког, књижевника, Вуковог пријатеља и медената. Она ме је примила мјесто мајке и ја бих је највише звао мајком до њене смрти, а умрла је прије тринаест година, неколико дана прије по што ће мене, по налогу грофа Андришија, одвести у затвор под оптужбом великодаје; живјела је близу деведесет година. То је била ријетка жена и заслужила би да о њој напишем једну књигу, па' бар једну главу.

Своју праву матер једва памтим. Само се сјећам да ме је отац једном понио „да пољубим маму.“ Она је лежала на бојој постели, жута ка' смил'. Била је мртва; по ја не знадох. Кад год бих послејје питао за њу, рече ми да је отишла у рај да ми донесе колача. Ја сам то њеколико година вјеровао — није ми било ни четири године — док ме друга селачка дјеца нијесу немилостиво обавијестила; ал' онда сам се био већ привикао да је нема.

Из тог доба причала ми је мајка Ката и ово:

„Када ме једном окунала и стала ме чешљати. „Нијеси ме чешљати“, рекао бих јој ја, „сасвим као мама; и јајем ми све што хоћу п чиним ми све што хоћу, сасвим као мама. Ал' ипак ми нијеси мила као мама.“

„Вјерујем, снито“, уздахнула би мајка, гладити ме по глави.

Једном нам дође у походе њеки рођак или кум, виши официр, чини ми се пуковник; сјећам се бар да је имао златну јаку, свакојако међу граничарима велики го-снодин. Док је мајка разговарала с њим, ја сам јој сје-дио на крилу и посматрао шарепило и позлату његове униформе,

„No, Lazo, bist du brav?“ запитаће гост сањавши се мени. Ја га погледам попријеко.

„Нијесам ја брав“, одговорим осорно, „ако си ти“.

То ми је био први каламбур.

Отац ми је био у другом селу „у стацији“, по пог-дјекад би долазио да нас види и онда би се и са мном позабавио. Таком једном приликом, бјеху се сви домаћи скупили око свега, узме ме на крило и заповене се раз-говор, више у шали, пита ће бити од мене. Но ја поч-нем озбиљно мислити о томе и станем их заштитивати.

— Кад ћу ја бити официр ?

— То може брзо бити, тек што нарастем.

— А кад ћу ја бити капетан ?

— Мало ћеш причекати, ал' не ће ни то бити дуго

И тако ја прерасем сву војничку јерархију, у колико ми је било познато по разговору у кући; а у граничар-ској кући, гдје има један официр, о томе се доста гово-

рило. На пошљедак дођох и до ђенерала. Сви се сложише у томе, да с временом и то може бити, само ако будем добар и послушан. Лакоћа којом тако дођох до ђенералског патента, осмисли ме да мислим и на више. Но како ми виши степени војнички нијесу били познати, само толико знадох да има неко и над ђенералом, запитам једнак :

— А кад ћу ја бити цар ?

Сви се насмјаше; но како ја не попуштах и не престадох питати „кад ћу ја постати цар?“ допустише ми да се и то може замислити, само морам бити увијек најбољи ђак, најбољи јунак, најбољи у свему, и као што се већ у такој шали дједи казује. Но мени се учини zgodна прилика да постигнем највише до чега допираше моја дјечија машта. Још ови у ријечи, а ја упадох с питањем :

— А кад ћу ја бити Бог ? — Мислио сам онога са велико Б, овога Саваота са дугачком сједом брадом и суицем око главе што га гледах у цркви на икони, коме се, као што слушах, клањају и највећи цареви и боје га се, паад којим нема другог.

Још као да чујем онај грохотип смјех што га изазва то питање у мојих старијих; но као да не добиох одговора.

У нашој кући било је много слугу и слушкиња, скоро све сами Маџари, из најближег мађарског села. „Рац пије за слугу“, говорио би мој ујак. У оно доба звани су се тамошњи Срби у свакидашњем говору, особито кад је ријеч о простоти, Рацма, као што их Маџари и дан данас обично зову. Као обично дјеча, и ја бих се радо мијешао са слугама и виноједни у прве године, научио бих мађарски говорити. Можда и због тога, а понајприје што сам био „господено дјетет“, остала селачка дјеча гледала би ме попријеко и џеки би ме звани „Швабом“.

У нашега кошишје, проста селачка, било је дјече моје врте, с којом сам се по гдјекад задјеловао. Једном се споречках с њима преко плота. Они ме грдише :

— Шваба, Шваба, кезераба (врста рене, те Швабе радо пју)!

А ја њима, преко плота, ђутито одвикујем :

— Рац, Рац, маџарац !

У кући бијаш маза свима старијима. Ујко ми, удовиц, и мајка Ката, удовица, не пмадоше дјече, а ја сам био мезимац мезимице, јер и мати ми је била најмлађа од браће и сестара. Тешко оном од ујка ко би у мене дирнуо; само би ме отац кад-кад покарао, по њега ријетко виђах. Зато су ми ваљда ујко и мајка навијек били њешто милији од она. Што год бих ја зажелио то се морало створити, свакојаке сиграчке, дрвени коњи за јахање, пси, јагањци и јарци што сами трчу кад се навију, свакојаке „Швабе“ што преврћу очима и пју ваљушке, златне птице што пјевају кад се притисну; а кад би сиграчке попестале, што је често бивало, јер ја бих сваку брзо побуцао, онда дај што има у кући, ма како било скупоцјено, сребрне и златне новце, тобож да „бројим“, у истили пак да разбацујем. Један скупоцјен сахат мајкини, оточен бисером, те ми га дадоше да се с њим позабавим, покварио сам за тили час, а бисер поразбацао по слами те га кокоши рашичепркаше и разпијеше по бујишту. Ујак би ме често повезао са собом у „варош“, у Нови Сад, или, како га моји селаци звали, по трђави то је према њему, „Варадин“, гдје је ујак имао велику кућу. Што год бих ту видио и зажелио, морало би ми се купити.

У то дође и 1848-а година и мађарска буна.

И моји се домаћи њешто узрујаше. Једном крај мој ујак у Кишлоце те поведе и мене, да видим „војводу“. Кад стигосмо, узе ме ујко за руку и одведе ме у митрополитов, тада већ патријархов двор, гдје бјеше појвода. На пријаци и у двору пуно народа, једна на пруге и на војводи. Ујко му се поклони и ја се загледах у њега. Човјек, виђа човјек, у ђенералској униформи са златним, великим китима о златном појасу. Брзо нас трени, јер много их чекаху да га виде. Ми се исти дан вратисмо дома.

(Наставиће се).

СРЕЋА ПРОСЈАКА.

Мени је позната једна истина, која је старија и од рада и од мотиве, а та је: сиромаштво је највећа рана, а богатство највеће добро овога свијета.

Чежња за богатством код старих народа до таквога је степенa била развијена, да су они свакоју срећу и напредак, свакој мир и задовољство, па и саму славу, част и поштовање за своје имуће везивали. Ко је имао, тај је и знао и могао; ко пије имао, тај је био тијело без душе. Празнови и безмислињаци били су робови имућних господара — средство туђега богатства. Није било мјеста ни времеса, кад се није употребљавала она знаменита вихора ријеч : „homo sine pecunia imago mortis“ (човјек без имања слика је смрти.)

Чежњу ову за богатством најбоље су разумјели стари Римљани, кад су је називали : „auri sacra fames“ (света глад за златом.) И тај свети глад за златом, односно имућем, глобао је људско срце свуда и у свако вријеме, ваљда још већом жестином, него ли је то чинио онај јаштреб од окованог Прометеја на Кавказу. — Једно

од најемпионичких дјела и подухећа, што је плад човјечанство урадило, зајиста је била и пловидба Аргонаута, које је предводио Јазон, да отму златно руно од краља Ајета. У тој причи је грчки народ изишо на виђело најљепшу слику људске понешености за имањем. Она је свакоме поле наображеном човјску позната, а прости наш народ, коме су у главном и намијењени ови чланци, нека се сјети оне своје басне „о заторунолу“ онлу, па ће му све јасно пред очима бити. И једна и друга у начеу су исте; и из једне и из друге види се, да се човјек ради богатства и највећим погибијама излаже; животна снага је њему средство, којим прибавља душевни мир и задовољство, па ће се ових тиче, оп не жали себе ни на какву кошку поставити.

Него да завиримо и у душу нашега народа, ми ћемо наћи ту исту чежњу, ту исту понешеност за сјајем и богатством, које смо виђели код Грка и Римљана. Народно се могу међу собом разикovati у језику и обитајима, у напретку и у разним душевним способностима, али

неке мисли, неке жеље и осјећаји, неки урођени природни нагони, заједнички су свему човјечанству. Међу те снаге, без сваке сумње, и свети глад за благом — глад, која ми се чини, да није само код свију народа, него и код свакога појединца, мање више, најјачи инстинкт природе.

У причама ерскога народа увијек се спомињу златни градови, вилини дворови од сувога злата, златни столови. Баволу је најласније поштити памет човјеку и узлити га у своју мрежу, кад му покаже пунани стог злата, које се последије обично у угљење претвара. А и ерска народна поезија као да је задахнута све само оном светом глади за златом. Мало је које pjesме, у којој се не спомиње „кутија дуката“, „три хемера блага“, „седам кула гроина и дуката“, или опп јевтини, али тако омиљени „товари блага“. Оружје је вазда у „златни калоп“ савишено; а кошуља не може ни бити дружица него: „до појаса од сувога злата, од појаса од бијеле свиле“. И јунаци и ђевојке ођевени су увијек у срми и у злату. Вошко Југовић, барјактар цара Лазара, језди пут Косови „на злату вас у чистом злату.“ Никац од Ровина, један од најмилијих јунака владике Рада Његоша из старијег црногорског четовања, води уз Рудине „тридесет кајдука“ да отме, или баш ако хоће те и да украде „сто волова“ Звиздић Усесна на крају Гатачкога поља, а истоме се Никпу сјају на прсима „токе колајлије“, „златне токе од четири оке.“ Марко Краљевић, у кога је уличен дух ерскога народа, не ође никад за каму награду ни да се окуси мање од „три товара блага“ ако за ништа друго, а оно барем зато „што је света му чини шарина.“

Оваких и сличних примјера ту је су ерски народ не pjesме. По њима је лако судити, да је и Србо јвијек пишио ону свету глад за златом — за сјајем и богатством. Шта више ерски народ толико цијеши имуће, да није ни светитеље с њега на мру оставио. Има једна народна pjesма, ће свеци благо дијеле, па се све разлијеке, грми и потреса — по свој прилици због њихова препирања и отизања, који ће више поинјети.

Ама највећа пошта одана је богатству у pjesми „Баволу Страхини“, кад стари дервини прича своје јаде „дели-Страхини-бану“, па завршује:

„Неста блага, неста пријатеља.“

Ово је очевидна и по себи јасна ствар, да народна фантазија сматра благо условом социјалнога живота. —

„Докае блага, дотле пријатеља.“

„Нестеа блага, нестеа пријатеља.“

У изобилу развија се и напредује друштво; ће је непмаштина, ту пропада броство и пријатељство. Ја држим да је то прави смисао ових стихова према оној пословици, те народ каже: „празна рука мртвој друга.“ Уз ово, као допуна, добро стоје и они стихови, који се у велике спонашају и често у пароду чују:

„Тошко мене и побрату моме,
Кад ја немам у тобоцу своме!“

Сада моји драги пет ето читалаца *) зачуђне се какве среће може бити у просјаштаву, када је људско ерце толико поленено за богатством и када је имање први услов друштва.

*) Не знамо хоће ли тоцико бити читалаца „Прногорци“. Претплатника ни сад нема више од 85! У.

Прије него се пустим у сами одговор на ово питање, нека ми буде дозвољено овђе снимити једну слику са онога живота нашега народа, којему је опставак зајамчен само надничарским радом. Ствар је са свијем проста, али истинита; њу је до сада многи видно, па ако јој случајно није никакве пажње покложио, то га ја овом приликом на њу упозоравам.

Село Н. стоји готово на самим морским пјенама у Бокви Которској. Грозд лијених кућа бијели се кроз густо грање, које га је са свију страна опасало, као јато сивих лабудова на морској пучини кад се валови узбуркају. Има у селу нешто около двадесет домаћина, а најпунунији међу нама броји се газда Перо. Његов је стан бијели кула на два пода са пространим авлијом и добријем даном орања у доњу пред вратима. Осим земље у пољу и других чивљака, зградаца, долова, ластвица, брањевина и уврataka што има дома — има газда Перо још и једну брњару поземљуну мало даље од села. У оскудни кутње чељад и домаћој пнокоштини, насели газда Перо у ту поземљуну свакоје године по коју спромашну фамиљу, да презими, а станарину да му радом одмуци.

Ћетос, неђе испред божитијех пости, затеком се су неколико пријатеља и познаника у Будви. По наговору и општему разговору, ја се зауставим и замркнем ту, како ћемо сјутра у прве кокоте подраштити у лов па патке, голубе и диљве кокоши испод села Н. Ноћ бијаше лијена; не требаше сумњати да и јутро не ће бити лијено. Преспавасмо, подрашисмо и у првоме празнозорју бијасмо се већ намјестили у барку. Четири ваљана воеца замакоше весла на наопе, па уприсење свом снагом, два на се, а два с нога. Усприос небесној цибрини и јутрињи тлачини, бијаше опет мало шикавице на мору, али ребра у барке бијаху као од челика: стржеве корбе и мидије, у јутројни дојем и паклом, не пуштаваху ниђе капљи воде. Последије сата војже бијасмо стигли под самијем селом. Двојца завезоше, а двојца управлише; бацаше и сидро у море, па, кад маре запеше, узеће један прубес и искоцити на крај да привеже барку. Цпаћосмо и ми са свом ловачком спремом и окрутом, оставивши барку на прубецу, да нас чека, док се повратимо.

У лову ријетко кад двојца заједно иду, по се разлићу тамо амо. Тако је и с нама било. Верујим се крај ломине и мочали за кокошима и шуњајући се од плата до плата, од дуба до дуба за голубима, намјера ме нанесе на саму поземљуну газде Пера.

Ја не пишем новелу, да натегнем радозналост својих читалаца епшлогисањем и завођацама; оно што сам ту онако просто затекао и видпо, то ћу овђе исто тако просто да искажем.

На вратима ојора стојао је муж и жена, обојица починувши са два бремена маслина. Муж је изгледао оббиљан и задовољан; жена непито брижна и жажосна.

— Добро јутро! — назовем ја кад им приступим.

— Добра ти срећа! — одговоре они једногласно.

— Јесте ли подрапили и скупили?

— Јесмо што ође Бог. —

— Е да Бог да вам се богато платиле; — додја ја и кренем напријед.

— Да Бог да, али је нама камп боље од те плаће — рећн ће жена уздахнувши.

— Како то? — приповрнем се ја.

— Боже ово није наше — настави она.

— Него? —

— Газде Пера. —

Е сада сам све знао, по ономе што сам чуо, да је ово једна од оних многих фамиља, које газда Перо вазда у почетку зиме на своју кућу поземљућу досељава.

— А како живите? — припита ја.

— Симо што не просимо! одговори муж.

— Ах! ја имам осмеро деце — уздахну жена — па свакојему треба барем по три комада леба па дан! —

И збоја у исти трен неколко четворо старије, да штогод прихвате.

— Видиш ли их господине? — рећи ће муж. —

Још оних четворо млађе у пепелуку: не могу једно другоме ни воде дати! Бог је ваљда сам тако наредно, да најниже деце буде онде, где је највећа сиротиња. О! колико сам ја мука са женом подио, само да се не посекитица у пропљу од врата до врата! Ми смо морали сам леб јести и голу воду пити. Бог нас је обдарио с овом децом и ми смо их кадри живити знојем мојега тела и су опо десет мозола моје жене. Тешко нам је, господине, и претешко! Али нам је Бог дао здравља и снаге, да можемо заслужити корицу леба, па сам ерстан, само кад не просим!...

Само кад не проси!

И Србин ће врло ријетко узети просјачки штал, ако није класт или ћорав. У сиромаштву човек изгуби слободу и јунаштво, а у просјаштву образ и поштење. Тако он обично вели; сасвим тачно просјак има код себе неких лијених погода и слатких часова, који се могу циним правом његовом срећом назвати. Зато у катар и на утјеху тога убогог невољника, који сваки дан куца на туђа врата, јаћу овде проповошти неколико ријечи и то у најкраћим потезима.

Когод је путовао сентом и свијетом, видно је пита су просјаци. Има их разне врсте: и великих и малих, и бијелих и црних; Талијана и Инглеза, Шваба и Француза, Чеха и Руса, Срба и Бугара. Једни просе плачући; други цимаме смијући се. Један ти се клања и препоручује, а други ти неком узудношћу понуди у ширк дувана, па ти за њега узме грош. Еле на тај, или на овај начин, теке само да испросе. Просјаштво је у томе погледу једна између врхних вјештина, у којој искусан просјак ужива ништа мање него ли Август Харамбаша у копању Змајевих цјесама.

За пријеме мога ђаковања у Бечу познавао сам се с једнијем Швабом, филозофом, кога нијесам никад другичје звао, него: „господине колега“! Мој колега имао је својих двадест и шест до двадест и седам година, а био је у трећему курсу филологије. Поред својих личних дужности, он бијао одан и срием и душом изучавању комедије. Познавао је у прете сва правила; исторични развитак комедије и све пене преставнике од класичних времена, па до данас, тако је био утврдио, да је могао о њима у свакоје доба без икакве затезања читава предавања држати. Осим тога осјећао је у себи и нагон за писањем комичних драма. Њему дакле није преостајало ништа друго, него да проучи живу природу, па своја правила и знање да примени на свагдашњи практични живот.

Једне лијепе вечери, послје првога сата ноћи, узеше ме мој колега испод руке, па неком озбиљношћу: „ајде са мном!“ — рече.

— Камо? — упитам ја.

— Да видите, а то још нијесте виђели — додаде он.

И за тили часак стојасмо у дућану некога цинутпа.

— Дајте нам двије преобуке прија! — наредише Чини мој колега?

— Али шта је то, господине колега? — упитам ја изненађен.

— Немајте бриге! Обућимо се у просјачко рухо, па отиђи у просјачки подрум, да проучимо и ту страну друштвенога живота. —

И колико би човек дланом о длаан ударио бијелу сиренију. Проста избуцана кошуља под циним једесијем и одртим капутот, цинталоне што цинте, од трпета краљева и цинеле пронадијех прта: покрине одмах наше, цинце пристојно ђако објело. Направи смо се као Милом Војновић, кад је позван у сатове цинпао.

„Просјачки подрум“, а Бог би знао како га другичје тамо зову, стојао је у неком од бечких предграђа у улици В.* Нешто са сумње, пита ће од нас да буде, а нешто опет са жеље, да и тај свијет видим, није ми папуло на ум да упамтим ни једно ни друго.

(Наставиће се).

ОТАЦ НИКО.

In somma sappi che tutti fur cherci,

D'un medesimo peccato al mondo lerci.

I.

Dante, Inferno, Canto XV.

Вечерња се свршила у једној од главнијех цркава постоградских. Отац Нико враћа се заганним кораком кући, која му је била на крају једнога од оближњих сокака. Вјеште то човек од својих тридесет година, средњег раста, сухоћав, рије косе и бразе, очију граорастих, великих, суморних, носу мало угнуту, образа жућкавих. Цим га погледаш, читаш на њему благогост, бојажљивост, немоћ. Корачаше удубљен у дубоке мисли, то не опази ни свога протојереја, „чешљеште“ оца Раћовца, кад прође мимо њега.

Тамај је био близу куће, опази неку жену, која се циније доже с прага, кад видје њега, то поточе устрљана дије. Он је викну, устави је и зашта што бежи. „Побојала сам се — рече — да не зовнете полицаја да ме узврати“.

— Ма за што то? питаће пош у чуду.

— За то што циније не знају за шалу с нама просјацима, одврати жена; ето прто ми је попријетило, да ће ме дати затворити, ако ме већ нађе овдје. А видиш, мој пош, како да не проси ко је гладан и ко има на дому ситну дјечицу те др...

од зиме и ништу користи хљеба. Да знаш како је мени и мојој деци, шесторо их изам, и твоје би се срце смислало.

Пона немило даруно оно „и“, које је жена са свијем пријодом изрела гледајући га са страхом. „Кажи ми се ко си, рече, и не бој ме се ништа. Ако ти је доиста невоља, постаћу се за тебе.“

Пон јој зашине име и стан тди станује. Она га још једнако гледаше с неким страхом. Кад пој сарши писаће, она му рече: „Мој оче, ево већ два дана како нијесмо ни мрвице окусили.“

— Само да ме не вараш, рече потмулим гласом извадиши из њиха нешто новаца; ево ти по рубље, то ти је доста да се нахраните до сјутра. Ма, тако ти Бога, не шали се да понесеш у крму, јер...

Ту прекиде и нагло уђе у свој стан. Улазећи полугласно говорише себи: „Још једнако се нас боје! За просјаке ни смо немилијордни! Полицај и поп, то је ђина вета ствар!“

Дубоко удахнувши уђе у своју собицу, гдје је на столу клучао самовар.

Жена га сретне. Бјаше то женаца тавка струка, црномањаста, вижљаста, врло просто обучена. Она га додека смисљеност се, али се видјело на њој, да је, као обично, у посуду. Бртва је у то лице, пре времена зрело, урезала своје бразде, које се стртијају у углу од уста прије по што ће се дотати претенова аспод омиу. Оцу Нику разведри се лице кад опази своју жену, јер оп се љубљави и узлети су се из љубави, а не за интерес, као што обично чине попови.

Нико, трећи син једног сеоског капелана из гуверније псковске, показивао је још за рана особите способности, тако да му је отац, кад је свршио науку у гувернијској семинарији, одлучио био, ма га ко колико стадо, послати у академију петроградску. Као дијете, Нико је био страшиљав и вазда замшљив.

Семинарија није оставила трага на том чедану вазда перваном и сањаличком, које је себи стварало неки свијет други изван онога. Он није постао ни мислосав, ни побор, ни оноваро, ни гравизац. Само се журбо да се пошупа из тога неистог средштва које се није подударало са његовом безбедном жарви, те је удвоучио труд и положити испит. Архиепископ из честита његовом оцу што има таквога сина. У академију, из које је изашао као магистар, било му је исто тако мучно друштво као и у семинарији. Истина, у академији били су му друштво васпитанији, друштво уздигније и финије, али он је опазно, да се испод те спољашње узглашености крију исте грабљиве секције, исте галне жуљаве, а све спојено с претварањем финим, које се чини хладно и с рачуном, те му је догадило. „Сањалико! говорате му брат његов Јеђењин, професор на једној гимназији петроградској; како си безален! Иди с Богом! Море знаш ли да вадя луде узети онакве какви су, па не задавати себи сто јиди због њих! Можеш ли ти исправити криву Дрину?“

Слушајући то практичне разлоге свога брата, коме је оп изпанавао умље, још се већма задубно у себе самога, осјећајући напирјед, да му је за луду казивати своје мисли, које не ће хтећи нико разумјети. Ипак се надао, омијем поуздањем које имају млади људи у своју снагу, да ће према себи и својим људима моћи удесити свој живот тако, да не смета другима и да му други не буду на сметњи.

Тако на дан посвећења, кад је за врњеме херувике клекао на пладику да га рукоположи, његово забубење бјаше велико. Кад је ђакон почео да чита теженију: „Помолимо се за ово, да сиће на њега благодат Духа Светога“, он погне главу да прими ту благодат и њему се збоља учини да га обуздраве дух свети; али кад, по обреду, владика узгласи: Аксиос! (достојан) и кад свештенство прихвати у збору: Аксиос! Аксиос! Аксиос! у њему нешто изнутра збораше: Недостојан! недостојан сам ја! Ја ојећам, Господе, да нијесам достојан.

Служећи службу бојку са осталим свештеницима говораше у себи: „Па ово није сав, ја сам доста тешику дужност узео на себе! Како ли ћу је испунити?“ И тога дана одлучи, да не стрпеће са свога пута. Ако други не буду радили као он, други ради су исто своје бремене узели на своја рамена, то није разлог за њега, да ни он не извршава свој задатак.

Док је био у академији упознао се био са својом вјерником. Отац Анио био је свештеник у јужној Русији, одакле је своју кћеру донно и предао црне косе, црне очи и живахност. То је била права радост за оца Николајева, кад је, шест не-

дјеља послније посвећења, благословио веау између ово двоје младих, те су се сами одабрали. Вудућност Никова чинаше му се да ће бити најсјајнија. Донста, тек што би посвећен, млади поп добије службу у цркви В..., која је једна од најсјајнијих цркви руске столице. Кад се је оженио, постао је нешто мало топлији. Приљубљивао се к својој жени све више и више, и мислио је да учини од не повјерљиву свијех својих планова и нерваљичну пријатељину при свијема својим радницима. Он је у њој видно, осим њених својстава које је донста имала, још и многа друга којих није било у не.

Послије ајечања, Нико је пошао са женицом у своје родно мјесто, гдје је нашао сву своју фамилију на окупу.

Видећи како му је лијепо Бог благословио трудове, отац Ников уживаше у радости вељој, кад је дознао, да му је син добио масну парохију, и онога дана зашпао је у свој требник ове рјечи: „Благослови, душо моја, Господа који је испунио све жеље твоје.“

То му је била потоња, можда једина радост у његовом трудном и мучном животу, јер мало за тиме пошао је на он свјет, да нађе своју жену, која му је тамо на неколико година напирјед умала. Породица му се расула; кћера му се разудаше за попове; један му син постао поп у једном селу; старји, као што смо напирјед казали, одао се на професуру.

Мало је времена протекло иза рукоположења Никова, кад Ана осјети, да ће јој пресјести оно, чему се с почетка сазно смјљала, а то је: што јој муж не имаваше ни мало практичнога духа. Уметла се на оца, па је имала живу главу, разумјевала се у домаћим пословима и имала је вазда будно око око свега што је се тичало. Она је с почетка слушала његова разлагања више овако на једно око него ли са симпатијом, а сада већ више није било у ње ни толико стрпљења, и све је више предузимала себи, да га изведе на добар пут. Кад су се узели, купили су што им је најцужније; Нико још није добио мјеста. Но је Ана са оцем одлучила, чим Нико добије мјесто, да се окуће и мало по мало најмјесте. Шест година прошло је од тада, кад како онда тако и сада: у кући су једва имали што им је најцужније; није ту било ни трага од какве раскопи, па ни од саме удобности. Отац Анио имао је пошријекле гледао у четир столице, канале и два стола, што је био сав најмјештај у салону. На голмим зидовима ни једног огледала, на поду ни једног килима, једном рјечењу ништа што би колико толико красило њихово стан. У себи радионици један дугачак сто од бијеле дрвета, на ком је стојала гомила непременитијех књига и хартија; једна олупана маслиновица и пера те су се потезала поред те гомиле; једна једина столица и неке старе скриве, те су служиле за библиотеку. — ето то је сав најмјештај у тој соби. У другим собама није било ништа боље. Најстарије им од троје дјеце те су имали, морало је спапати на сланичачи прострој по поду, јер нијеу имали кревета.

— Оригиналан човек! рећи ће стари поп Николајева онога истог дана кад почиње ова приповјетка, по што је бугећи прегледно тај најмјештај. Ано, ти би требало боље да управљаш својим мужем. Ја знам да вама плата није велика и да је живот у Петрограду с троје дјеце скуп; ама журна је јака п прихода морају бити замашни. Како је то, да ви не можете главо да дигнете?

— А, мој драги оче, одговори Ана, оно плате то добијам, ја чувам, да изамо од чега живјети. За остало, не вјерујам да ћу никад видјети и једнога новчаћа. О ускреу, кад је поповска берба, ја једва да могу искамтити од њега неку двестину рубаља. Узму му све што год добије. Он је честит, ма нема практичне памети на колику једно дијете.

— Ама ко му узима новац? ушитаће отац, намрштена чела. Чини ли то Јеђењин?

— О не! одговори Ана — него свака стара бака, свака пјанчица, сваки скитач с којим се сретне. То су, вели, његова дјеца, његова браћа. У осталом, ја не могу знати колику им да је, јер он о том никад не говори, а кад га ја запитам, он ће рећи: Зар нијес сита, зар ти није топло, теби и дјеци! Хвала Богу, нама ништа не мањка.

Стари Николајева сједне на једну столицу доста расклима тину, јер служи дјеци прв игри као коњ вли кола, па се стане смјатијат од једла.

— Прекрасан је то зет! А ма шта мисли он, ако свјетско знати? Ко ће му дјецу васпитати и пита ће бити од њих? Па ако наиђу болести? Видјетино ко ће нам онда помоћи. Видио бих ја, како би њега његов сирозапан отац Василије (отац

Ников) послао био у академију и прибавио му ово мјесто које данас има, да је радио тако као он. Томе треба крај учашта.

Ове ријечи одјекивале су у срцу Анђином. Зар није она сама толике ноћи пребдила, премислајући исте мисли? Али је љубила Ника, па то јој је вада одбијало страх. Због тога је и сад молила свога оца да му о том ништа не говори, а она ће већ сама гледати, да га обрне на бољи пут. Иначе би Нико помислио да му се она жалила па то би га јако болело.

Отац Николајева отида обесвишави да ће ћутати док не види шта ће она издржати, али бијаше врло незадовољан са својим зетом. Тако посматрајући ствари чинише му се скоро као гријех. Ко би се могао дати тако оглути, поред жене и дјеце? Кад му се берка удавала, он се поновно са својим зетом, уважавао је његова лијева својства, има се надао да ће скорије постати прото, па мало каслије духовник царске фамилије, па најпослије члан светског синода: он је у њему гледао своју дјку, радост својих старих дана, бравича и потпору свијех својих. А сада, питао се, хоће ли ишта бити од свега тога? Не, јер Нико није пошао добрим путем; онако радећи никада не ће испунити жеље свога таста. То је старца и болело и љутило јако. Фин, као што је био, он је осјећао, да се његов зет не слаже с њиме у начину како треба парохију водити. „Занесен човјек, ништа друго!“ промисла Николајева кроз зубе. Међу тиме, Нико нит је осјећувао свога таста нит је разумијевао мудре рачуне своје жене. Он је просто осјећао да није способан да ради као његова сабраћа, јер он је ствари гледао другим очима. То је био наиван, или како га његов брат звао, безалан човјек.

Не тежећи ни за каквим раскошом ни за суетом, њему се чинило да му је плата довољна за подиријење потреба фамилије, а остатак је употребљавао да дрвечуе у помоћ беднијима које је видио око себе. Тиме се он одликовао од осталих свештеника. Али у овај мах, кад говоримо, учини се нека вијена у њему. Мисли, које су му никле у младости, почеше сад да носе свој плод. Почео је да држи проповједи, са свијем прете, за народ, тучањем јеванђеља. То га је побудило да измучава мало боље ове ријечи које је сваке недеље о служби тек бијелом напосиљало говорио. Узбуни га јако ова студја. Није он поситио крајње узрок: како је свијет постао и на што је ити се је бавио питањима догматичким и социјалним. Остао је одан својој цркви и њеним обредима, али је развијао о начину како би он требало да се влада. Заборавио је да је он само једна црква у читавом броју, па је хтио да буде чељад за себе, читави индивидуа, а зна се колико је то мреко свакој власти и свакој задржи. Не бих сањетовао ником да има такоку претвацију, јер је она опасна и нездрава. Јасно је живјети срећно и мирно, кад се иде широким друмом, кудијен и цијела маса ходи; на том друму и слаости се пите и покривају огртачем заштите. Снапај на миру, равноста слугу постојећег реда! Али јој теби, мудријашу, који хоћеш сво да неправдан! Тебе ће друштво тући, док те не стуче, и оно има разлог, јер ти си бунтовник.

Нико поче да пије свој чај ћутећи. Добро се чувао да не помене ни о којој просјачињи, с којом се разговарао пред вратима јер знахаше, да би опет ражали. Али овим новим доказом своје слаости. Узме на крило свога сипчића од пет година, и па питање жено, како му је, одговори да је уморан. „А сјутра, доаде, имамо упок трговца Треникова.“

— Је ли то велики упок? питаће Ана.

— Јест, Бога ми, уздахну Нико. И лице му се смрачи. Ана, још под утиском разговора с оцем, хтјела је да му говори. Чекала је никак док првоје ужиња. Нико рече сипчићу да онга молићу, за тиме га одведе у собу, гдје су му спаваале двије сестре, које је отац ћутећи благословио. Љубио је од свег срца дјцу своју, нишао их је често на својим рукама кад би плакала и пазно их кад би била болесна.

— Никада мој сип не ће бити поп, рекао би.

(Наставиће се).

КЊИЖЕВНЕ ВЈЕСТИ.

Друштва.

(Матица Српска у Новом Саду.) Књижевно одјељење овога друштва имало је састајак 24. Априла ов. г., на ком су сви чланови рађени: Књижевни одбор подноси извјештај о

раду своме од пошљедњег редовног састанка књижевног одјељења, од 8. (20.) Децембра 1884., до данас. — Књижевно одјељење изгубило је 19. (31.) Дек. 1884. свога члана Емилија Чакур. На погреб су му позвани сви овданији лан ови књижевног одјељења и на одар покојников положен је лијеви вијенац са свиленим тракама и са натписом. На ошлеу му говорио је у име друштва секретар А. Хадић. Књижевни одбор ставио је у заненик своју тугу за тим губитком једнога од најстаријих чланова књижевног одјељења, који је својим разноврсним радом стекао имена и гласа у нашој књижевности. — 30. Марта (11. Априла) ов. г. преминуо је у Н. Саду на родни добротвор Атанасије Гереско, који је 10.000 ф. оставио „Матици Српској“ па ту цијелу, да се оснује „фонд Атанасије Гереско“, од кога ће се приходи употребљавати на награђивање књижевних дјела, или на потпомагање заслужних и сиромашних књижевника српских. Књижевни одбор у својој сједници устајањем и ускликом: „Слава Гереском!“ одао је почаст синому тој ријеткој родољуби и ставио је у заненик своју преголему тугу за губитком честитог и врлог сина рода свога, који је својим родољубивим зајемтањима и добротворствима задоста показао, колико му је стадо до просвјетног напретка народа српског, и који је својим свијетлим дјелима стекао једно од најодличнијих мјеста у угледном коду народних добротвора. На погребу му били су сви чланови књижевног одјељења. Два члана књижевног одбора ишли су поред сандука. На одар покојников положен је лијеви вијенац са тракама и натписом, а у име „Матике Српске“ говорио је надгробни речеј у Череву члан Андрија М. Матић. Чланови књижевног одбора пратили су мртво тијело покојниково у Череву. — Милошан Ђ. Ђилић подио је писмену обзвзу књишаре В. Валожића, да ће иста издати његову пшљну игру „Подвалу“ и да ће прописати број примјерака од тог дјела послати „Матици“. На основу тога позвап је уравни одбор, да писцу доуђеђу награду од 100 ф. исплати из фонда Нахиног. — Васа Димитријевић подио је за награду двије своје пшљне игре под овим насловима: „Вачки ватарони“ и 5 чинова и „Сноћки в Зорица“ у 2 радње, као наставак прве пшљне игре. На основу оцјене Јов. Грчића није примљена ни једна од тих пшљних игара. — Према оцјени дра. Милана Савића није примљена првојетка: „Вјештица“ од непознатог писца. — Неименовани писац подио је за награду своје позорнице дјело под насловом: „Кнез Гранислав и Милана шћерка“. Према оцјени члана Ј. Грчића није примљена та позорница игра. — Неименовани писац подио је за награду вал расписан роман под насловом: „Патница“. За оцјену тога романа умољени су: Милан Андрић и Наја Марковић. — На основу оцјене Аркадије В. Равањина није примљено дјело Симеона Бончара под насловом: „Јован Хајрић Песталоци.“ — Није примљено дјело Милутина Вурковића из Моногтора под насловом: „Богаташ, или смрт грешника, поука књига за народ.“ — Није примљена позорница игра Николе Р. Козаревића под насловом: „Мита селак, или сиомен прошеости, а никала будућности.“

„Анонимус“ подио је на оцјену своју трагедију: „Димитијевић.“ Издала је на оцјену Јов. Грчића. — Анашка је 142 св. „Љетописа“ (П. за 1885) и предата је у штампану 143 свеска. — Према одлуци главне скупштине под бр. 35 П. С. од 1884 поновљен је распис награда из акаде Јована Остројића и жене му Терезије с роком до 31. XII. 1885. — Југо: славенска академија знаности и уметности јавила је, да је бан Хрватско краљевине ускратно дозвола за држање састанка југославенских књижевника у Загребу. —

Примљени су за „Летопис“ ови саставци: 1. „Физика у Срба“, од Ст. Милошана, и писцу је одређена награда од 120 ф. 2. Оцена Мите Петровића на књигу „Les roches des Cordillères“, коју је написао Ј. М. Жујовић, и писцу одређена награда од 12 ф. 3. „Богобој Атанасковић“, од Мите Поповића, и писцу је одређена награда од 45 ф. 4. Оцена Моје Медића на: „Сремење виола“, епологику расправу М. Петровића. 5. „Елогија“, епјес Војислава Ј. Илића и писцу је одређено 30 ф. у име награде. 6. „Српске народне приповијетке“, што их је скупио по Горњој Крајини Владимир Крашћ. За њих је одређена скупачу награда од 40 ф. 7. Неке од „Српских народних приповијетак“, што их је скупио у Славонији Јован Петровић. Скупачу је одређено 15 ф. награде. Писцу примљени за „Летопис“ ови саставци: 1. Пресеко Ивана Маричић. 2. „Издајница“ епјес Јована Поповића. 3. „Српски

ков споменик", pjesma M. Калића. 4. "Српске Народне песме" и "Српске народне приповетке", што их је скупио по Бавату Љубомир Лотин. Чланак Јована Живановића: "Два три закова из науке о гласовима српских" издан је на оцјену члану Стевану Дековићу. Пет беседа М. Т. Цицеровна, које је на српски превео Јован Станковић, предане су на оцјену Филипу Обер-кинежићу. На молбу враћени су рукописи: 1. "Мала поезика", и "Наука о Песништву" заједно са оцјенама, дру Стевану Павловићу. 2. "Историја Педагогије", од М. Симеона Кончара. 3. "Јован Хајрић Песталоци", од истог. 4. "Основи рационалног земљодредства", од Св. М. Стојановића, заједно са оцјеном. 5. "Вештина", приповијетка Ђурђа Јанковића. 6. "Мита Селџак", од Н. Козаревића. 7. "Биографија Ђенерала Мијајла Мијајевића", од Григорија Ламбовића. 8. "Подвала", комедија од М. Ђ. Гајићу. 9. "Петао и кокошка", од Ђ. Ђилибоског. Никола В. Ђорићу одређена је још награда од 40 еор. на већ примљених 60 еор. за његов превод "Федре" од Ж. Расина. —

Књижевни одбор подноси у име одбора за издавање "Књига за народ" из задужбине Петра Ковчевића о радњи тога одбора овај извјештај: На разаслане позиве стигла су за споменуту библиотеку за народ ова дјела: 1. "О васпитању", написао Стеван Ј. Радосављевић; 2. "Ратар у пољу и на дому", превео и написао Петар Ј. Кнежевић; 3. "Одјело и станови у своме односу с ваздухом" од Р. Радоа, с француског превео Здравко Рајковић; 4. "Др. Ј. Марић у Вољеву или поуке о домаћем васпитању", од Богдана Добросављевића; 5. "Чулај зубе", од дра Х. Жоржа, слободно превео Мита Петровић; 6. "Здрава кућа", од дра Х. Жоржа, слободно превео Мита Петровић; 7. "Најглавнија правила о практичном васпитању дјеце", по њемачком написала Милона Симљевић; 8. "Пазимо на здравље то најбоље благо наше", написао Стеван Милоанов. Сва та дјела оцјењена су и од њих су примљена за "библиотеку за народ" само ова: 1. "Најглавнија правила о практичном васпитању дјеце", од Милона Симљевића; 2. "Пазимо на здравље то најбоље благо наше", од Ст. Милованова, али да се нешто изостави по напјеници и 3. "Здрава кућа" од М. Поповића али да га писац прошири. Свак тога попустио се здравко Рајковић, да по француском издати ова дјела: 1. "Нова теорија о сунцу", 2. "Свјетлост и климат", 3. "Нова метеорологија и предвиђање времена", 4. "Историја земље", 5. "Појаве у атмосфери", 6. "Историја воде", 7. "Први појмови из наука". Он се желио да му се јави, да ли ће се примити та дјела. Одговорено: да се то у напријед не може рећи. По досадашњем раду види се, да не пише популарно. Према томе сложио се одбор за издавање књига за народ, да у прву свеску уђе животине Петра Ковчевића, од дра Илије Вучетића, и расправу Стевана В. Поповића "О доброчинствима и задужбинама у опште", коју је он обећао израдити, и која ће најбоље пристати у прву свеску уз животине народног добротворца Петра Ковчевића. За другу свеску дочекаће се обећани прилози од неких признатих српских књижевника. Даље се одбор сложио у томе, да двије свеске изађу на један пут, а то је морао чинити и из тога разлога, што одмах прве свеске изданим садржајем својим ваља да задобије свакога, који разабра за добру књигу, писану за народ. Све те предмете расправно је одбор на својим састанима, којих је 4 било. Узима се на поволно знање. — Паја Марковић у Сремским Карловцима под 4/III. ов. г. на одлуку књижевног одбора под бр. 6 К. О. г. јавља да је прочитао роман под насловом: "Патница", од неименованог писца и подноси опширну оцјену о том роману. По тој оцјени роман се тај креће у наплет с оком и варањском животу: има ту проста света све до пред. ставица најнише интелигенције наше, па је све то до крајности покварено; бар да је зачињено каквим хумором, или сатиром, да немијева и шаба окореле грешнице! Бар да кога постигне заслужена казна, или од Бога или од ђуди и закона! Писац ведрог неба, нигдје зориног осмјеха, све сама душевна пустош, све сам јектичави задах и друштвени трулеж. Да роман буде право огледало друштвеног живота, треба да се у њему потпуно слије, стоји оно, што је опште човјечанско с овим, што је суверено или особено, да изнесе борбу узвише-

ног с обичним. Шта је друго живот него борба? Јест истина, да је борба за опстанак најјача, али зар борба за телесни опстанак само, као што је то у овом роману? Зар је живот само онда живот, кад се има, што само тијелу треба? Како слобода, братство, вјера и друге идеје, за које паде толико жртава? У овом роману не карактеристичне се наше доба као доба напретка, него само оно, што је тако обично, да га сваки дан пред очима, па би и тако да га се ратосишаш, а кад га читаш у књизи, којом хоћеш а и треба да се узнесеш изнад свакидашње једноликости. Поука наша мора бити забавнија, а забавна поучнија; а како у овом роману нема ни поуке ни забаве, како не одговара ни естетичним захтјевима, ни сувереним напорима, како је и језик у њему тако рђав да би се морао сасвим пречистити, кад би роман иначе и ваљао: оцјењивач на основу свега тога не може да препоручи тај роман за награду. Милан Андрић у Н. Саду под 6. Мајем о. г. као други оцјењивач споменутог романа наводи, да то дјело ни по унутрашњости својој, ни по облику своме није роман. Нема у њему никакве узвишене мисли, нема идеала, који с читавца знају, побудио или бар заграјао, а облик му ни пристој приповијетци не доликује. Особе саме врло мало раде, ни онда се више баве са споредним околностима, а на протву писац сам с сувишне много приповједа и то таким неестетичним начином, да читалац у том приповједању не налази никаквог уживања. Језик је тако нечит, констатује тако исправници да овај, који би хтио све то поправити; морао би готово цијело дјело прописати и прерадити, а ставке су тако на кратко скројене, да се човјек мора уморити у читању. Мјестимично се читалац и разлутити на писца, што једну околност каткад у размачу од два три реда, а често и истим ријечима два пут казује. Предмет је узет из друштвеног живота, а тенденција је дјелу, да женску, која је у животу поклизла, не треба истиснути из друштва. По наслову романа нада се човјек, да ће у њему наћи Бог зна каквих трагичних и мјената, а! тога у опште нема. Оно је тешко, до душе, у обичном друштвеном животу наћи романтичног јунака, али јунашину, али јесенику, уније да их створи. У том баш и лежи најбоља снага pjesника. Али овдје то писцу није успјело за руком. Према свему томе оцјењивач не предаје споменути роман за награду. На основу тих једноличних оцјена не досеђује се никаква награда споменутом роману, а оцјењивачима истог Паји Марковићу Милану Андрићу одређује се награда сваком по 20 еор. из фонда матичиног. — Члан др. Стеван Павловић, из разлога што "Летопис" већ по свом појму и као народна књига треба: 1. да буде књижевна слика свога времена, из које ће не само читалац, него и књижевник моћи претп. поуздане податке за своје књижевне послове, — 2. да су ствари у њему трајније вриједности, а не само за тренутну забаву, а без особите мисли и тежње, па да својом збиљом и потпуношћу послужу за угађ и другим раденицима на пољу књижевности — предлаже: 1. да се по примјеру старијих "Летописа" навијек ставља у "Летопис" списак нових умотвора из српске и у опште словенске књижевности и вјештине (умјетности) уз оцјену њихову, као и некролог преминулих српских и словенских књижевника; 2. да се стављају у "Летопис" такве забавне ствари, које су важене из народног живота, или обичаја, и имају своју особиту психолошку или друштвену тежњу и замисао. Приједлог се у начелу прима, а књижевном одбору оставља се, да га изводи у колико и како може. Рјешава се, да се књижевно оцјењиваче сазове на 8 дана прије скупштине и одмах други дан последи свршене скупштине.

(Југославенска Академија знаности и умјетности у Загребу.) У јавној сједници математичко-природословног разреда, која је држана 6. Маја у 6 сати у вече, читао је први члан др. Богослој Шугац расправу: "Начетке Дарвина".